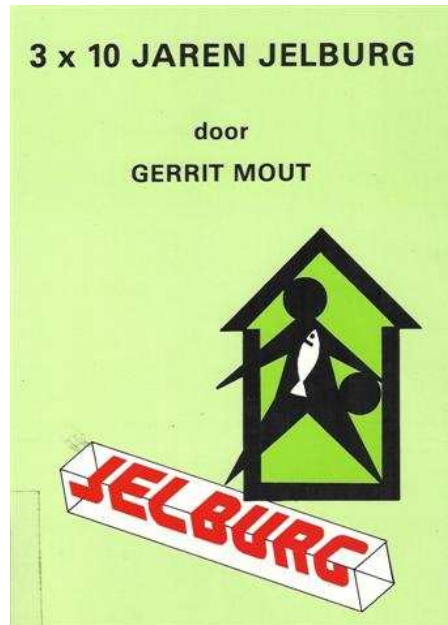

DE JELBURG 1957-1987: KREATIEF EN EDUCATIEF

door Maarten van der Linde

Net als Middeloo heeft De Jelburg mee de basis gelegd voor de erkenning van spel, muziek en beeldende vorming als middelen in onderwijs en hulpverlening. De Jelburg gaat in 1957 van start als een opleiding voor jeugdwerk. Net als de Nijenburgh gevestigd in Baarn en stevig gereformeerd. De studieduur is twee jaar. In 1970 krijgt De Jelburg de status van HBO en een studieduur van vier jaar. De opleiding is praktijkgericht en een groot deel van het onderwijs bestaat uit muzisch-ludische vakken. Immers, de jeugd bereik je met groepsactiviteiten zoals sport, toneel, dans, muziek en handenarbeid. Al gauw wordt De Jelburg in één adem genoemd met Middeloo (Amersfoort) en de Kopse Hof in Nijmegen. Samen zijn ze de Mikojel-opleidingen.

GROTE FAMILIE

De Jelburg is de eerste tien jaar een klein schooltje, met een handvol stafleden en voor de aparte vakken uurdocenten. Leerlingen wonen in het internaat, tot 1973. Net als De Horst en Middeloo is de opleiding gehuisvest in grote villa's. Staf en studenten vormen een soort van grote familie, waar iedereen elkaar kent en... alles van elkaar weet. Warm, maar ook met een grote sociale controle. En als de jongerenemancipatie doorzet, wordt dit een onhoudbaar keurslijf. Van 1957 tot 1974 is ds. Hans Buitink directeur. Hij laat zich inspireren door het pionierswerk in de kunstzinnige vorming op Middeloo.

Op de foto: de lichterij 1971-1975

RUIMTE VOOR EXPERIMENT

Theo van Maldegem komt in 1972 als eerste katholieke docent op de Jelburg. Hij is actief in Pax Christi en heeft sociologie gestudeerd in Tilburg. Hij heeft daar de bezettingsacties meegemaakt, maar is geen radicale marxist. Theo: 'Ds. Buitink was een hartelijke en pastoraal ingestelde man. Hij gaf ruimte aan democratisering en medezeggenschap. Maar net als bij bisschop Bekkers en later bij Gorbatsjov liep dat vernieuwingsproces helemaal uit de hand. De Jelburg seculariseerde volledig. En in de jaren zeventig kwam het hoogste gezag bij een Academiestaf te liggen, waar studenten en docenten de dienst uitmaakten'.

EDUKATIEVE ARBEID

Net als Middeloo verwerft ook de Jelburg in 1970 de felbegeerde status van vierjarig hbo. Er zijn twee opleidingen: sociaal-cultureel werk en inrichtingswerk. In 1981 komt daar creatieve therapie bij. De nieuwe naam wordt: Akademie voor Edukatieve Arbeid De Jelburg. De hbo-status brengt met zich mee dat het niveau van het onderwijs opgekrikt moet worden. Nieuw aangestelde docenten vormen een methodiek-sectie, o.a. Koos de Bock, Klaas van Til, Wim van der Vaart en Peter Elfferich.

Het uitwerken van een gedegen methodiekkurriculum is niet eenvoudig want ook op de Jelburg viert in de jaren zeventig de maatschappijkritiek hoogtij. Democratisering en politisering gaan hand in hand.

DE MARIE

In 1966 koopt De Jelburg een grote villa in de Prinses Marielaan. Het is tot 1973 een van de gebouwen waar het internaat is gehuisvest (zie foto). Als het internaat gesloten wordt, wil de Jelburg het verkopen. Studenten / bewoners zijn het daar niet mee eens en willen het gebouw bestemmen voor jongerenhuisvesting. Ze kraken 'De Marie' zoals de villa wordt genoemd. De kraak valt in het landelijke en deftige dorp Baarn helemaal verkeerd. Het is een teken van *the times they are changing*.

NO NONSENSE

Met het aantreden van psychologiedocent Bert Wiegant als nieuwe directeur in 1978 begint de verzakelijking. Er heerst democratiserings-moeheid en er zijn zorgen over het onderwijsniveau. In de jaren tachtig is het op bestuurlijk vlak een no-nonsense tijdperk. Wat dat inhoudt wordt duidelijk als de nieuwe opleiding creatieve therapie van start gaat. De docenten zijn niet ingelicht. Wiegant heeft ze niet in zijn beslissing gekend: 'Dat zou eindeloze discussies oplevered hebben'. Zijn stijl roept veel verzet op, maar wordt achteraf ook positief beoordeeld. 'Het werd tijd om weer aan de slag te gaan', aldus oud-docente Els Lagas.

NAAR DE FUSIE

Midden jaren tachtig loopt – zoals bijna overal – het aantal studenten terug. Minister Deetman presenteert in 1984 zijn fusieplannen. De minister vindt dat er teveel kleine hbo-instellingen zijn. De opheffingsnorm is 600 studenten. De Jelburg is te klein om zelfstandig door te gaan.

Het wordt een fusie met de vroegere zuster-academie De Nijenburgh, die al dertien jaar eerder uit Baarn vertrokken is en met Middeloo, dat ook concurrent is.

De docenten zijn minder overtuigd van de noodzaak van een fusie. Janneke van Kampen, toen docente psychologie en later directielid van de Faculteit Sociaal Agogische Opleidingen FSAO: 'Het idee heerste dat de fusie een zaak was van de directie en het bestuur en dat ze het helemaal fout deden. Niet het onderwijs maar het geld stond centraal in de fusie. Daar waren docenten verontwaardigd over. Bovendien waren we doodsbenauwd voor een verhuizing.'

De leiding zoekt desondanks naar fusiepartners. Volgens Leen Verbeek, dan voorzitter van het stichtingsbestuur, kost dat weinig moeite. 'Wij waren razend populair. De Mikojel-scholen hadden een aparte bekostiging voor de activiteitenvakken. Andere scholen vonden dat reuze interessant, omdat ze gratis en voor niks extra middelen zouden krijgen door met ons samen te gaan. Op een gegeven moment hadden we wel zes aanbiedingen.' Daarvan zijn er twee serieus: een protestants-christelijke fusie met onder meer de Vrije Leergangen in Diemen, en de HMN-fusie in Utrecht en omstreken. De christelijke optie valt al snel af: de Jelburg is inmiddels zodanig gesecculariseerd dat docenten niet in een protestants cluster willen. De Jelburg kiest daarop voor de HMN, ondanks de betrokkenheid van naaste concurrent en tegenpool Middeloo in deze hogeschool.

Samen vormen de drie in 1987 het Instituut voor Sociale Beroepen Jelburg-Middeloo-Nijenburgh, onderdeel van de nieuwe Hogeschool Midden-Nederland. Deze HMN is een tussenstation naar de Hogeschool van Utrecht (sinds 2005).

VERHUIZING NAAR AMERSFOORT; FUSIE-PERIKELEN

In 1988, een jaar na de fusie, verhuizen de opleidingen CMV en SPH van de Jelburg naar het gebouw de Keerkring in Amersfoort, om de hoek bij Middeloo dat al sinds 1984 is gehuisvest op de Hooglandseweg-Noord 140. Het gebouw De Keerkring is een ramp, zo oordelen de docenten: het gebouw is niet geschikt voor activiteiten-onderwijs. De sfeer verslechtert nog doordat de Jelburg en Middeloo hun opleidingen samen moeten voegen: beide scholen hebben zowel creatieve therapie als creatief-educatief werk in huis. De samensmelting neemt een aantal jaren in beslag en is volgens alle betrokkenen geen onverdeeld genoeg. Bij creatief-educatief werk zijn de problemen relatief klein, omdat Middeloo en de Jelburg deels andere afstudeerrichtingen hebben. In 1990 ondergaat creatief-educatief werk bovendien een herstructurering - de opleiding wordt gesplitst in drie nieuwe studierichtingen - waardoor de resterende verschillen tussen de voormalige scholen verdwijnen.

Bij creatieve therapie ontstaat echter grote ruzie over de te volgen benadering: de Jelburgers vinden het onderwijs van Middeloo veel te zweverig en de theoretici van Middeloo kijken een beetje neer op de Jelburg - 'die mensen doen maar wat'. Een tijd lang verkeren beide partijen op voet van oorlog met elkaar, maar de tijd

blijkt de wonden te helen: in de loop van een paar jaar nemen de conflicten geleidelijk af. De creatief therapeuten besluiten uiteindelijk de benaderingen van beide scholen naast elkaar aan studenten aan te bieden. Daarmee is de vrede getekend.

Bij het onderhandelingsproces brengt de Nijenburgh een offer: de opleiding Cultureel Werk wordt ingeleverd. Voor De Jelburg is dat een opluchting.

BRONNEN

Jan-Jaap Heij, 'Met de ontzuiling verdwijnt het familiekarakter. Akademie voor Edikatieve Arbeid De Jelburg, in: *Anders en toch hetzelfde. De zeventien partners van de Hogeschool Midden Nederland voor en na de fusie.* Utrecht: Uitgave Hogeschool Midden Nederland, 1994, pp. 64-69.

Gerrit Mout, 3x10. *Geschiedenis van Jelburg 1957-1987.* Baarn: Uitgave De Jelburg.

Gesprek met Theo van Maldegem, docent, op de Jelburg sinds 1972, tot nu, op 12 januari 2010. Aantekeningen door Maarten van der Linde